

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης

Συμπεράσματα από την εφαρμογή του προγράμματος στην 7^η Περιφέρεια Σχολικού Συμβούλου Π.Ε. Ν.Λάρισας

Φώτου Γιώτα, Σχολική Σύμβουλος 7^{ης} Περιφέρειας Π.Ε. Ν. Λάρισας

Λέξεις κλειδιά: Ευέλικτη Ζώνη – Περιβαλλοντική Εκπαίδευση – Οικολογική συνείδηση - Άνοιγμα του σχολείου στην τοπική κοινωνία και τον εσωτερικό κόσμο των παιδιών – νέες μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Περίληψη

Η Ευέλικτη Ζώνη, ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, έδωσε λύση στο πρόβλημα εξεύρεσης χρόνου υλοποίησης προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, θεσμού ο οποίος έχει εμφανιστεί στο ελληνικό σχολείο εδώ και αρκετά χρόνια, αλλά η εφαρμογή του ερχόταν σε ασυνέχεια με τον τρόπο λειτουργίας αυτού.

Στην 7^η περιφέρεια Σχολικού Συμβούλου Π.Ε ν. Λάρισας το πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης εφαρμόστηκε για πρώτη φορά κατά το σχολικό έτος 2003-2004, από 6 δημοτικά σχολεία, τα οποία υλοποίησαν 36 σχέδια εργασίας περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Οι βάσεις δημιουργίας περιβαλλοντικής συνείδησης, η είσοδος πρωτοβουλίας, ευελιξίας, ποικιλίας και ενθουσιασμού, βιωματικών και ερευνητικών μεθόδων στο σχολείο και το άνοιγμα αυτού στην τοπική κοινωνία είναι από τα θετικά που έχουμε να επισημάνουμε. Οι προτάσεις μας αφορούν την χρηματοδότηση των σχολείων, την σοβαρότερη επιμόρφωση των δασκάλων σε διδακτικές μεθοδολογίες διαφορετικές από αυτές που συναντούμε στο δασκαλοκεντρικό σχολείο, όπως επίσης και την υποχρεωτική επέκταση του προγράμματος.

Σκοπός της εργασίας

Η παρουσίαση της λειτουργίας σχεδίων εργασίας Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα πλαίσια της Ευέλικτης Ζώνης και η διεξαγωγή συμπερασμάτων.

Γενικό Πλαίσιο

Μέσα στα πλαίσια του Δ.Ε.Π.Π.Σ. εντάσσεται και λειτούργησε τα τελευταία τρία χρόνια σε εθελοντική βάση, η Ευέλικτη Ζώνη Διαθεματικών και Δημιουργικών Δραστηριοτήτων, ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, το οποίο σχεδιάστηκε λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την ανάγκη ανοίγματος του σχολείου προς την τοπική κοινωνία και τα ενδιαφέροντα του παιδιού, όπως επίσης και το γεγονός ότι το σχολείο έχει χάσει το μονοπωλιακό του ρόλο.

Οι βασικοί στόχοι της Ευέλικτης Ζώνης είναι:

1. Η αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.
2. Η σύνδεση της σχολικής γνώσης με τα ενδιαφέροντα του παιδιού και τις πραγματικές καταστάσεις της ζωής.
3. Η χρήση διαθεματικής προσέγγισης των γνωστικών αντικειμένων.
4. Η ανάδειξη της διεπιστημονικότητας των γνωστικών αντικειμένων.
5. Η ανάπτυξη κριτικής και διαλεκτικής ικανότητας.
6. Η θετική διάθεση για συνεργασία και αυτενέργεια.
7. Η δημιουργία συνθηκών που να παρέχουν σε κάθε άτομο τη δυνατότητα της δια βίου ανανέωσης γνώσεων και δεξιοτήτων.

Οι στόχοι αυτοί εντάσσονται στα πλαίσια ενός σχεδιασμού που λειτουργεί στην απαλλαγή της καθημερινής διδακτικής πράξης από μεθοδολογικές προσεγγίσεις και πρακτικές που αναπτύσσονται στο πλαίσιο μιας παραδοσιακής μετωπικής ή δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας.

Η Ευέλικτη Ζώνη κινείται σε πολλές θεματικές περιοχές. μέσα στις οποίες εντάσσεται η Περιβαλλοντική Αγωγή, θεσμός ο οποίος εδώ και χρόνια έχει εμφανιστεί στο ελληνικό σχολείο, αλλά όλα αυτά τα χρόνια βρισκόταν σε ασυνέχεια με τον τρόπο λειτουργίας του παραδοσιακού

σχολείου. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός περιβαλλοντικού προγράμματος ήταν θέμα πρωτοβουλίας του εκπαιδευτικού και πολλές φορές οι δράσεις του περιορίζονταν σε ώρες εκτός προγράμματος ακόμα και σε ώρες μη λειτουργίας του σχολείου. Στο παραπάνω πρόβλημα δίνει λύση ο προγραμματισμένος χρόνος της Ευέλικτης Ζώνης μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Εφαρμογή

Στην 7^η Περιφέρεια Π.Ε. ν. Λάρισας, κατά το σχολικό έτος 2003- 2004 συμμετείχαν στο πρόγραμμα της Ευέλικτης Ζώνης 6 σχολεία..

Τα σχέδια εργασίας που υλοποιήθηκαν ήταν 84 και κάλυπταν διάφορες θεματικές περιοχές. Από αυτά τα 36 ανήκουν ή άπτονται της θεματικής ενότητας της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Μεθοδολογία

Σχεδόν στο σύνολο των προγραμμάτων εφαρμόστηκε η μέθοδος ανάπτυξης σχεδίων εργασίας με διαθεματική προσέγγιση, ενώ σε κοινωνικό επίπεδο εφαρμόστηκε η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν δεν διέθεταν προηγούμενη εμπειρία σε τέτοια μεθοδολογία, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίσουν πολλά προβλήματα. Η κύρια αδυναμία επισημάνθηκε στην σωστή στοχοθεσία.

Τα περισσότερα σχέδια εργασίας είχαν 2 έως 3 μήνες διάρκεια. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν τα έφερε ο εκπαιδευτικός ή τα συγκέντρωναν οι μαθητές εκτός σχολείου.

Δραστηριότητες

Το κύριο βάρος της διαδικασίας υλοποίησης των σχεδίων εργασίας ανέλαβαν οι εκπαιδευτικοί, όχι οι μαθητές. Αυτό είναι αποτέλεσμα του καθεστώτος της δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας στο ελληνικό σχολείο. Οι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν εύκολα να αποποιηθούν τον ρόλο που έχουν και να πάρουν αυτόν του συνερευνητή, ακόμα και αν έχουν κατανοήσει την αναγκαιότητα του γεγονότος.

Παρόλα αυτά υπήρχε θετικό κλίμα στην ομάδα και ενθάρρυνση από πλευράς του εκπαιδευτικού προς τις προσπάθειες των παιδιών. Οι μαθητές ανέπτυξαν αρκετές πρωτοβουλίες, συνεργάστηκαν και συμμετείχαν στο σύνολό τους.

Μια κατάχρηση που επισημάνθηκε ήταν ο μεγάλος αριθμός δύσκολων κατασκευών. Αρκετές φορές ο απαιτούμενος χρόνος και ο βαθμός δυσκολίας κάποιων δραστηριοτήτων ήταν δυσανάλογες με τον διαθέσιμο χρόνο και τις δυνατότητες των μαθητών

Οι επισκέψεις, οι δραματοποιήσεις και η αναζήτηση των πληροφοριών, κατείχαν σημαντική θέση στα περισσότερα προγράμματα, σε αντίθεση με την ταξινόμηση και την επεξεργασία πληροφοριών. Δραστηριότητες με χρήση Νέων Τεχνολογιών ήταν σχεδόν απύσες, αφού οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί, δεν μπορούν να κάνουν χρήση αυτών.

Παρόλα αυτά, όλες οι δραστηριότητες, παρουσίασαν μεγάλο ενδιαφέρον για τα παιδιά, αφού ήταν κάτι διαφορετικό από την καθημερινή διδασκαλία.

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και τοπική κοινωνία

Υπήρξε σύνδεση του σχολείου με την τοπική κοινωνία, αφού δόθηκε η δυνατότητα επαφής των παιδιών με τοπικούς φορείς, υπηρεσίες αλλά και μεμονωμένα άτομα ή γονείς, που πήραν υποστηρικτικό ρόλο στην υλοποίηση των σχεδίων και ήταν αποδέκτες του τελικού αποτελέσματος.

Αποτελέσματα

Δεν μπορούμε σίγουρα να μιλήσουμε για κατάκτηση του επιθυμητού στόχου. Ωστόσο τα θετικά από την εφαρμογή του προγράμματος είναι πολλά και σημαντικά.

Μέσα από την Ευέλικτη Ζώνη και την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, μπορούμε σιγά σιγά να κατευθυνθούμε σε μια προσπάθεια αλλαγής κοινωνικής νοοτροπίας σε ότι έχει σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία, αφού πρώτα πιστέψουμε ότι σκοπός του ελληνικού σχολείου είναι η δημιουργία ελεύθερων προσωπικοτήτων, με ισχυρή αυτοαντίληψη, συναισθηματική σταθερότητα,

δυνατότητα συνεργασίας μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, με ευαισθησία στα οικολογικά προβλήματα και με δυνατότητα να μαθαίνουν μόνοι τους σε μια κοινωνία όπου η γνώση παράγεται με απίστευτη ταχύτητα.

Προτάσεις

- Η υποχρεωτική επέκταση του προγράμματος ή κάποιου με παρόμοια μορφή σε όλα τα σχολεία
- Η σοβαρή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα μεθοδολογικής προσέγγισης
- Η επαρκής χρηματοδότηση των προγραμμάτων.

Βιβλιογραφία

- Ποζίδης Π. (1995) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Προβλήματα και Δυσκολίες.
- Σπυρόπουλος Η. (1986) Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στην Ελλάδα.
- Θεοφιλίδης, 1997. Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας, Αθήνα: Γρηγόρης
- Χρυσοφίδης, Κ. 1994. Βιωματική-Επικοινωνιακή διδασκαλία, Αθήνα : Gutenberg
- Π.Ι., (2002) Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, Τχ 6, Αφιέρωμα στην Ευέλικτη Ζώνη